

یادداشتی درباره سؤال پرتکرار این روزها

سیاست زدایی؛ واقعی یا برساختی

آیا مردم ایران غیرسیاسی شده‌اند؟

شنبه ۱۷ شهریور ۱۴۰۳ | **ربع‌الاول ۱۴۴۶** | ۷ سپتامبر ۲۰۲۴ | **سال شانزدهم** | شماره ۴۱۳ | **صفحه ۵** | **۵۰۰۰ نام**

صفحه ۵

اتحادیه اروپایی، آمریکا و بریتانیا روز پنجشنبه نخستین معاهده بین‌المللی هوش مصنوعی را تصویب کردند

آغاز انحصار هوش مصنوعی

سازمان‌های غیردولتی اروپا: اصول و تعهدات الزام‌آور متعدد این معاهده به دنبال اعمال حاکمیت دولت‌های غربی بر هوش مصنوعی است

پویا جادی: روز پنجشنبه ۵ سپتامبر معاهده بین‌المللی هوش مصنوعی که توسط شورای اروپا تدوین شده بود، توسط برخی دولت‌های غربی و این اتحادیه در کنفرانس وزرای دادگستری شورای اروپا در شهر ویلنیوس، پایتخت لیتوانی به امضا رسید. دولت‌های ایالات متحده آمریکا، بریتانیا، گرجستان، آندورا، ایسلند، نروژ، مولداوی، سن‌مارینو و رژیم صهیونیستی این معاهده را به امضا رسانده و دولت‌های آرژانتین، استرالیا، کانادا، کاستاریکا، اوتیکان، ژاپن، مکزیک، پرو و اروگوئه نیز در مذاکرات و تدوین این معاهده مشارکت داشتند. نکته جالب توجه این است که شورای اروپا که نهادی مستقل از اتحادیه اروپایی به حساب می‌آید و از سال ۱۹۴۹ برای اتحاد و یکپارچه‌سازی قاره اروپا فعالیت می‌کند، از سال ۲۰۱۹ یک گروه موقت را برای مطالعه و تدوین این معاهده تعیین کرده بود و اکنون تلاش دارد این معاهده را بین‌المللی کند. این وضعیت در حالی رقم خورده است که شورای اروپا وظیفه خود را گسترش و حفظ ارزش‌های تعریف شده این نهاد

را گسترش و حفظ ارزش‌های تعریف شده این نهاد

را گسترش و حفظ ارزش‌های تعریف شده این نهاد

را گسترش و حفظ ارزش‌های تعریف شده این نهاد

را گسترش و حفظ ارزش‌های تعریف شده این نهاد

را گسترش و حفظ ارزش‌های تعریف شده این نهاد

را گسترش و حفظ ارزش‌های تعریف شده این نهاد

را گسترش و حفظ ارزش‌های تعریف شده این نهاد

را گسترش و حفظ ارزش‌های تعریف شده این نهاد

را گسترش و حفظ ارزش‌های تعریف شده این نهاد

را گسترش و حفظ ارزش‌های تعریف شده این نهاد

را گسترش و حفظ ارزش‌های تعریف شده این نهاد

را گسترش و حفظ ارزش‌های تعریف شده این نهاد

را گسترش و حفظ ارزش‌های تعریف شده این نهاد

را گسترش و حفظ ارزش‌های تعریف شده این نهاد

را گسترش و حفظ ارزش‌های تعریف شده این نهاد

را گسترش و حفظ ارزش‌های تعریف شده این نهاد

را گسترش و حفظ ارزش‌های تعریف شده این نهاد

را گسترش و حفظ ارزش‌های تعریف شده این نهاد

را گسترش و حفظ ارزش‌های تعریف شده این نهاد

را گسترش و حفظ ارزش‌های تعریف شده این نهاد

را گسترش و حفظ ارزش‌های تعریف شده این نهاد

را گسترش و حفظ ارزش‌های تعریف شده این نهاد

را گسترش و حفظ ارزش‌های تعریف شده این نهاد

را گسترش و حفظ ارزش‌های تعریف شده این نهاد

را گسترش و حفظ ارزش‌های تعریف شده این نهاد

را گسترش و حفظ ارزش‌های تعریف شده این نهاد

را گسترش و حفظ ارزش‌های تعریف شده این نهاد

را گسترش و حفظ ارزش‌های تعریف شده این نهاد

را گسترش و حفظ ارزش‌های تعریف شده این نهاد

را گسترش و حفظ ارزش‌های تعریف شده این نهاد

را گسترش و حفظ ارزش‌های تعریف شده این نهاد

را گسترش و حفظ ارزش‌های تعریف شده این نهاد

را گسترش و حفظ ارزش‌های تعریف شده این نهاد

را گسترش و حفظ ارزش‌های تعریف شده این نهاد

را گسترش و حفظ ارزش‌های تعریف شده این نهاد

را گسترش و حفظ ارزش‌های تعریف شده این نهاد

را گسترش و حفظ ارزش‌های تعریف شده این نهاد

را گسترش و حفظ ارزش‌های تعریف شده این نهاد

را گسترش و حفظ ارزش‌های تعریف شده این نهاد

را گسترش و حفظ ارزش‌های تعریف شده این نهاد

را گسترش و حفظ ارزش‌های تعریف شده این نهاد

را گسترش و حفظ ارزش‌های تعریف شده این نهاد

را گسترش و حفظ ارزش‌های تعریف شده این نهاد

را گسترش و حفظ ارزش‌های تعریف شده این نهاد

را گسترش و حفظ ارزش‌های تعریف شده این نهاد

را گسترش و حفظ ارزش‌های تعریف شده این نهاد

را گسترش و حفظ ارزش‌های تعریف شده این نهاد

را گسترش و حفظ ارزش‌های تعریف شده این نهاد

را گسترش و حفظ ارزش‌های تعریف شده این نهاد

را گسترش و حفظ ارزش‌های تعریف شده این نهاد

را گسترش و حفظ ارزش‌های تعریف شده این نهاد

را گسترش و حفظ ارزش‌های تعریف شده این نهاد

را گسترش و حفظ ارزش‌های تعریف شده این نهاد

را گسترش و حفظ ارزش‌های تعریف شده این نهاد

را گسترش و حفظ ارزش‌های تعریف شده این نهاد

را گسترش و حفظ ارزش‌های تعریف شده این نهاد

را گسترش و حفظ ارزش‌های تعریف شده این نهاد

روزنامه صبح ایران

VATANEMROOZ.IR

وطن امروز

۱۸۹۱سال و ۲۴۹روز گذشت |

نگاهی به «هیوا» یازدمین فیلم ملالقی پور

به بهانه زادروز او

شیرین‌ترین غزل رسول

صفحه ۸

VATAN-E-EMROOZ | VOL.16 | NO.4123 | SAT.SEP.07, 2024 | ISSN:2008-2886

یادداشت روز

بررسی ۲ دیدگاه در مقابله با خام‌فروشی

نفت را چه کنیم؟

|| امیررضا جباری ||

از نهضت ملی شدن صنعت نفت تا امروز نفت یکی از مولفه‌های مهم تاریخ ایران بوده و سرنوشت سیاسی، اجتماعی و اقتصادی ایران با نفت گره خورده است. نفت منجر به دخالت‌های ابرقدرت‌هایی مانند انگلیس شده و حتی سقوط حکومت پهلوی نیز بی‌ارتباط با نفت نیست. این هدیه‌ارزشمند الهی امکان سرمایه‌گذاری و توسعه را برای ایران عزیزمان فراهم آورده است. همین نعمت ارزشمند منجر به تفاوت سطح توسعه سیاسی و اقتصادی میان ایران و برخی کشورهای منطقه مانند افغانستان و پاکستان شده است.

■ دیدگاه خوب، دیدگاه بد

تجارت خارجی ایران مبتنی بر خام‌فروشی در صادرات و واردات کالاهای مصرفی با ارزش افزوده بالاست. به طوری که در سال ۱۴۰۲ متوسط ارزش هر تن کالاهای صادراتی به ۳۶۲ دلار رسید در حالی که متوسط ارزش گمرکی هر تن کالای وارداتی ۱۶۹۷ دلار بود. از ۷۰ سال پیش تا به امروز اقتصاد ایران وابستگی شدیدی به صادرات نفت خام داشته است. از اهداف و آرزوهایی که دغدغه‌مندان ایران دنبال کرده‌اند، رشد ارزش افزوده کالاهای صادراتی کشور و مقابله با خام‌فروشی است. ۲ دیدگاه درباره شیوه خام‌فروشی وجود دارد که به شرح زیر است:

دیدگاه اول مقابله با خام‌فروشی را در تخریب صنایع فعلی کشور می‌داند و اعتقاد دارد باید با منع یا وضع مالیات بر فروش مواد خام مانند نفت خام و مواد معدنی دیگر، جلوی خام‌فروشی را گرفت و باقیمت‌گذاری دستوری پایین‌تر از قیمت تعادلی برای محصول نهایی آنها و تعیین نرخ ترجیحی برای ارز حاصل از صادرات آنها و اجبار آنها به فروش ۱۰۰ درصد ارز خود با نرخ ترجیحی سود آنها را کاهش داد و یا آنها را ورشکست کرد تا صنایع با پیچیدگی پایین در کشور ناپود شوند. این تفکر در سال‌های اخیر نقش قابل توجهی در صنعت‌زدایی و کاهش درآمدهای ارزی کشور داشته است.

دیدگاه دوم که دیدگاهی معقولاته و علمی است رشد پیچیدگی و ارزش افزوده محصول صادراتی کشور را یک فرآیند بلندمدت و در گرو توسعه می‌داند. فرآیند توسعه که از طریق صنعتی شدن، محترم شمردن حقوق مالکیت، بهبود فضای کسب‌وکار و رشد تولید، تعیین برنامه و استراتژی توسعه صنعتی و عمل به آن شکل می‌گیرد می‌تواند کشور ما را از یک کشور خام‌فروش و کشاورزی با عمده صادرات با ارزش افزوده پایین به کشوری صنعتی و صادرکننده کالاهای مصرفی به دیگر کشورهای تبدیل کند. این اتفاق توسعه صادرات و تشویق صادرات را می‌طلبد و تقابل با صنعت و تعیین نرخ‌های ترجیحی و فسادآور که تنبیه صادرات و تشویق واردات است با این هدف در تناقض قرار دارد.

■ توسعه بالادست و پایین‌دست، نیاز ضروری

حالا اگر بادییدی معقولاته‌به مساله خام‌فروشی

درنفت نگاه کنیم‌به این نتیجه می‌رسیم که مقابله

با توسعه بالادست و پایین‌دست نفت حیاتی

بزرگ در حق تولید و توسعه در ایران است. نفت

خام که سرمایه بین‌نسلی ماست باید به بیشترین

مقدار ممکن استخراج و صادر و منابع آن صرف

توسعه و واردات تکنولوژی و سرمایه بین‌نسلی

شود، زیرا هرچه زمان می‌گذرد ما از قافله توسعه

عقب می‌مانیم و هم نسل امروز و هم نسل فردا

قربانی این عقب‌افتادگی خواهد بود. همچنین

معلوم نیست نفت تاکی در این مقدار قابل استفاده

خواهد بود و احتمال قابل توجهی وجود دارد که

تجدیدپذیرها در آینده محدودیت‌های فرا

نداشته باشند و به صرفه‌تر از نفت نیز بشوند

و نفت پلاستفاده یا قیمتش ناچیز شود. پس

عقل محاسبه‌گر حکم می‌کند نفت را استخراج و

تبدیل به سرمایه‌ای با امنیت بالاتر کنیم، یا آن را

صادر کنیم و منابع آن را صرف توسعه و تبدیل

به سرمایه‌گذاری مولد کنیم.

از طرفی توسعه پایین‌دست نفت نیز برای

جلوگیری از خام‌فروشی و ایجاد ارزش افزوده

بالاتر و رشد تولید مهم است. پالایشگاه‌ها و

پتروشیمی‌ها نقش قابل توجهی در آراوری و

تاب‌آوری در مقابل تحریم بازی کردند. هر چند

در این میان برخی سیاست‌ها و قیمت‌گذاری‌های

غلط منجر شده که توسعه پایین‌دست ما به تولید

محصول‌هایی با ارزش افزوده پایین و حتی ارزش

در زنجیره ارزش جلوتر نیز رفت. مهم‌ترین

موانع در توسعه بالادست و پایین‌دست نفت،

نبود بخش خصوصی توانمند و عدم اعتماد به

بخش خصوصی موجود، ضعف در تصدی‌گری

دولتی، قیمت‌گذاری نامعقول، تورم و عدم ثبات

اقتصادی است. بررسی داده‌های تاریخی ثابت

می‌کند میزان درآمد نفتی رابطه مستقیمی با

سرمایه‌گذاری دارد و نفت همواره عامل توسعه

بوده، هر چند برخی اوقات دولت‌ها دست به سوء

مصرف منابع نفتی می‌زنند.

ادامه در صفحه ۶

رسانه‌های عبری از دلایل فرار ارتش کودک کش اسرائیل از کرانه باختری پرده برداشتند

نسل جدید قهرمانان کرانه

صفحه ۷

است، به دلیل عدم عقب‌نشینی از این جنس از منافع توسط دولت‌ها در عمل قابل پیگیری نیست. دیپلماسی ابزارهایی دارد که عبارتند از: اقناع، مصالحه و تهدید به کاربرد زور، بنابراین دیپلماسی خودش اصالت ندارد، یک ابزار است و زمانی که بتواند در خدمت منافع قدرت ملی قرار گیرد، مناسب است. ایران بارها ثابت کرده که از ابزار دیپلماسی برای کسب منافع ملی بهره برده است اما وقتی نتواند یا در پیچه‌های دیپلماسی بسته باشد، نمی‌توان مداوم به این ابزار چشم دوخت.

۴- **استراتژی موازنه قدرت (Balance of Power)**: اساس رولاب بین‌الملل مهم‌ترین و قابل اتکاترین ابزار، استراتژی موازنه قدرت است. این استراتژی کل‌امدترین استراتژی برای حفظ استقلال و حاکمیت دولت‌ها محسوب می‌شود و جلوی سیاست‌های توسعه‌طلبی و سیاست‌هایی را که می‌تواند به بی‌نظمی یا سلطه

یا تقویق یک دولت بر سایرین منجر شود، می‌گیرد.

موازنه قدرت و بزرگی‌هایی دارد که عبارت‌اند از:

۱- موازنه قدرت قابل‌اعتمادترین روش برای برای حفظ قدرت، تمامیت ارضی و استقلال سیاسی یک کشور است.

۲- موازنه قدرت با پیشینه‌سازی قدرت و دستاوردهای نسبی در نظام بین‌الملل در ارتباط وثیق است.

۳- موازنه یعنی ایجاد تعادلی در قدرت، به نحوی که قدرت هیچ بازیگری از دیگری بیشتر نشود تا امکان تهدید و کاربرد زور را به دست آورد.

۴- موازنه قدرت یعنی ایجاد تعادل در ناکامه‌نگی‌های کوتاه و میان مدت بین‌المللی، حتی در برابر قدرت‌های بزرگ.

۵- موازنه قدرت یعنی شرکا یا رقبای استراتژیک در شرایط چالغزنی برای کسب بیشترین منافع ملی خود، نمی‌توانند منافع قدرت‌های دیگر را به خطر نیندازند.

۶- دولت‌ها دالما در حالتی از موازنه هستند و اگر وضعیت‌ی به هم زننده تعادل قدرت به وجود بیاید، مناسبات مرزی دستخوش تغییر قرار گیرند، مسائل

ژئوپلیتیک و ارونه‌سازی شوند. شرایط با تکیه بر عناصر قدرت به موقعیت قبل از بر هم زدن منازعه بازمی‌گردد.

■ **عضو هیات علمی دانشگاه بوعلی سینا**

نخستین بازیگران سطح جهانی بهره برد تا به دوران

مدرن رسید و رفتار دولت‌ها به عنوان تکامل یافته‌ترین

نسخه بازیگران خارجی را به دست آورد. در طول تاریخ

دولت‌ها از ۴ روش استفاده کرده‌اند تا موجودیت خود

را حفظ و در مرحله بعد نظم و صلح بین‌المللی را تضمین کنند.

۱- **دنباله‌روی (Bandwagoning)**

این استراتژی به معنای پناه بردن به یک کشور

بزرگ تر و حتی کشور تهدیدکننده برای تضمین بقا،

امنیت و نظم است. این استراتژی، استراتژی کشورهای

ضعیف است؛ دولت‌هایی که توانمندی یا قدرت داخلی

مناسبی برای مواجهه با معماها، چالش‌ها، تهدیدها

و آسیب‌های خارجی ندارند، به ناگزیر به سمت

قدرت‌های بزرگ‌تر حرکت می‌کنند. برای مثال رفتار

عربستان سعودی، قطر، بحرین، امارات عربی، عراق و

بسیاری دیگر از کشورها در منطقه خاورمیانه از چنین

مدلی بهره می‌برد اما ایران به دلیل مناسبات داخلی

و خارجی نمی‌تواند از چنین مدلی برای تامین نظم و

تضمین بقای بین‌المللی استفاده کند.

۲- **حقوق بین‌الملل (International Law)**

استراتژی دیگر، توسل به حقوق بین‌الملل است، به

این معنا که دولت برای حفظ امنیت خود به ترتیبات

مندرج در توافق‌های حقوقی بین‌المللی اتکا کند. در

معماهای دریایی به حقوق دریاها، در مساله فضا به

حقوق فضا، در مسائل جنگ به حقوق جنگ و به همین

ترتیب به سایر مناسبات حقوقی. برای مثال ایران در

مساله برجام از این استراتژی استفاده کرده؛ اعتماد به

ترتیبات حقوقی بین‌المللی اما این استراتژی، خیلی، به

متوهمانه و مبتنی بر عدم درک واقعیت‌های نظام

بین‌الملل بود. مهم‌ترین چالش حقوق این است که

حقوق در سطح بین‌المللی هیچ ضمانت اجرایی ندارد.

۳- **دیپلماسی (Diplomacy)**

دیپلماسی در شرایطی که منافع دولت‌ها با هم

تعارض پیدا می‌کند، از اهمیت برخوردار است. از طریق

مذاکرات دیپلماتیک راه برای چانه‌زنی و سازش فراهم

می‌شود، دیپلماسی درباره مسائل فنی و روتین قابل

اعمال است اما در جایی که منافع ۴ طرف حیاتی

این همان نقشه راهی است که تبلور آن را در اظهارات

اخیر بورل می‌توان یافت.

بورل همان سیاستمداری است که طی ماه‌های

ابتدایی جنگ غزه، نسل‌کشی کودکان بیگانه غزه را

مصدق عینی «فخاع مشروع» از سوی صهیونیست‌ها

دانست و بارها از تعهد مطلق اروپاییان به صیانت از

رژیم اشغالگر قدس خبر داد. علاوه بر آن، بورل همان

مسئول سیاست خارجی اتحادیه اروپایی است که حتی

پس از کشتار هزاران فلسطینی، انعقاد پیمان آتش‌بس

موقت یا دائم را خط قرمز خود و مجموعه تروریستی

متبوعش (اتحادیه اروپایی) می‌دانست و به همراه

آنتونی بلینکن و جیک سالیوان، ۲ مقام ارشد دولت

بایدن بارها مانع تحقق این آتش‌بس شد اما ماجرا به

این نقطه ختم نمی‌شود؛ اکنون لابی‌های صهیونیستی

تیتراهای امروز

گفت‌وگوی «وطن امروز» با ساره جوانمردی از لحنات شیرین مادر شدن تا طلای پاریس

مادر قهرمان

تاملی بر بیانات رهبر انقلاب درباره ضرورت حکمرانی مجازی

صفحه ۶

تاملی بر بیانات رهبر انقلاب درباره ضرورت حکمرانی مجازی

قانون در خدمت خیر جمعی

صفحه ۲

آیا سومین طرح آمریکایی‌ها برای آتش‌بس در غزه نیز محکوم به شکست است؟

تقلای بلینکن

صفحه ۷

صبح دیروز پخش مجدد بر نامه طنز رادیویی

«صبح جمعه با شما» با ۵۲ سال سابقه آغاز شد

صدای صاحبقران

صفحه ۸

«وطن امروز» از طرح ساخت مسکن ۲۵ متری

گزارش می‌دهد

گزارش می‌دهد

گزارش می‌دهد

گزارش می‌دهد

گزارش می‌دهد

گزارش می‌دهد

گزارش می‌دهد

گزارش می‌دهد

گزارش می‌دهد

گزارش می‌دهد

گزارش می‌دهد

گزارش می‌دهد

گزارش می‌دهد